

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ФИНАНСИИ
Сектор за макроекономска политика

КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

септември 2013 година

Скопје, ноември 2013

РЕЗИМЕ

НА НАЈВАЖНИТЕ КРАТКОРОЧНИ ЕКОНОМСКИ ДВИЖЕЊА

септември 2013 година

- Во септември 2013 година индустриското производство забележа раст од 5,1% во споредба со септември 2012 година, а во однос на август 2013 година раст од 1,9%;
- Стапката на инфлација на годишна основа изнесува 1,6%, додека на месечна основа е 0,2%. Просечната стапка на инфлација во првите девет месеци од 2013 година изнесува 3,3%;
- Годишен пад на физичкиот обем на извозот од 16,8% во периодот јануари - септември 2013 година, со вредносен раст од 1,7% и пад на увезените количини стоки од 11,7%, со вредносен пад од 1,7%, што резултираше со намалување на трговскиот дефицит за 7,3% во однос на истиот период од 2012 година;
- Поголемо остварување на вкупните приходи во Буџетот за 0,6% и зголемување на вкупните расходи за 3,9% во првите девет месеци од 2013 година во однос на истиот период лани; Дефицит на Буџетот на РМ од 15.790 милиони денари (3,2% од БДП) и дефицит на Централниот буџет од 13.518 милиони денари (2,8% од БДП);
- Раст од 3,7% на вкупните кредити кон приватниот сектор и раст од 6,4% на вкупниот депозитен потенцијал на банките на годишна основа;

1. Реален сектор

Индустриско производство

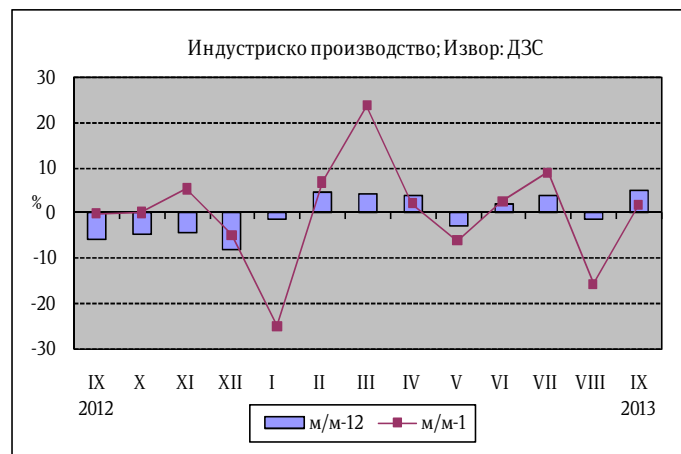
Во септември 2013 година во споредба со септември 2012 година индустриското производство забележа раст од 5,1%. Анализирани по сектори, секторот Рударство и вадење камен забележа пад од 8,9% како резултат на падот во гранката Вадење јаглен и лигнит од 33,6%, додека раст забележаа гранките Вадење руди на метал од 2,9% и Вадење други руди и камен од 1,3%.

	м/м-12	м/м-1	$\frac{1-IX\ 2013}{1-IX\ 2012}$
Вкупно	5,1	1,9	2,2
Рударство и вадење камен	-8,9	-12,8	6,2
Преработувачка индустрија	4,2	5,6	0,7
Снабдување со ел. енергија, гас, пареа и климатизација	32,6	-5,2	7,1

Извор: ДЗС

Секторот Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација забележа раст на производството од 32,6%, а раст од 4,2% забележа и секторот Преработувачка индустрија.

Во рамките на Преработувачката индустрија позитивен годишен раст е регистриран кај 14 од 23 гранки, кои сочинуваат 55,2% од индустриското производство. Од гранките со двоцифрено учество во структурата на индустриското производство, висок раст е забележан во гранката Производство на облека од 27,6%, а раст е забележан и кај Производството на прехранбени производи од 2,6%. Значителен раст е остварен и кај следните гранки: Производство на текстил 107,4%, Производство на кокс и рафинирани нафтени производи 83,0%, Производство на електрична опрема 54,8%, Печатење и продукција на снимени медиуми 49,0%, Производство на тутунски производи 46,4%, Производство на кожа и производи од кожа 40,9%, Поправка и инсталирање машини и опрема 40,1%, Производство на мебел 37,5%, Производство на машини и уреди, неспомнати на друго место 23,0% и Производство на производи од гума и производи од пластични маси 12,4%.

Индустриското производство во септември 2013 година во однос на август 2013 година забележа раст од 1,9%. Секторската анализа укажува дека раст од 5,6% е забележан во секторот Преработувачка индустрија. Секторот Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација забележа пад од 5,2%, а секторот Рударство и вадење камен пад од 12,8%. Падот во секторот Рударство и вадење камен се должи на падот во сите гранки и тоа: Вадење јаглен и лигнит од 31%, Вадење руди на метал од 6,5% и Вадење други руди на камен од 2,1%.

На кумулативна основа, индустриското производство во периодот јануари – септември 2013 година во однос на истиот период од 2012 година регистрира раст од 2,2%. Секторот Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација забележа раст од 7,1%, секторот Рударство и вадење камен оствари раст од 6,2%, и секторот Преработувачка индустрија забележа раст од 0,7%.

Податоците за индустриското производство по наменски групи во септември 2013 година во однос на септември 2012 година покажуваат зголемување кај групите: Нетрајни производи за широка потрошувачка од 15,4%, Енергија од 12,4% и Трајни производи за широка потрошувачка од 12,3%. Пад на производството е регистриран кај групите: Капитални производи од 8% и Интермедијарни производи, освен енергија од 5,9%.

На месечно ниво, податоците за индустриското производство по наменски групи во септември 2013 година покажуваат зголемување на производството кај групите: Трајни производи за широка потрошувачка од 30,4% и Нетрајни производи за широка потрошувачка од 9,5%. Пад е забележан во групите: Енергија од 11,2%, Капитални производи за 4,9% и Интермедијарни производи, освен енергија од 1%.

На кумулативна основа, во периодот јануари - септември 2013 година во однос на истиот период од минатата година раст е забележан кај групите: Нетрајни производи за широка потрошувачка од 6,2%, Капитални производи од 5,4%, Енергија од 2,3% и Трајни производи за широка потрошувачка од 1,9%. Пад е забележан во групата Интермедијарни производи освен енергија од 3,4%.

Деловни тенденции во преработувачката индустрија

Според оценката, тековната економска состојба на деловните субјекти во септември 2013 година е поповолна во однос на претходниот месец и во однос на септември 2012 година.

Оценката за обезбеденоста на производството со порачки е понеповолна во однос на претходниот месец, а поповолна во однос на септември 2012 година. Во септември 2013 година оценката за обемот на производство во изминатите три месеци е понеповолна во однос на август 2013 година, а поповолна во однос на септември 2012 година. Во септември 2013 година, очекувањата за обемот на производството во наредните три месеци се поповолни во однос на претходниот месец, а понеповолни во однос на септември 2012 година.

Во однос на бројот на вработените, очекувањата во септември 2013 година за

наредните три месеци се понеповолни во однос на минатиот месец, а поповолни во однос на септември 2012 година.

Просечното искористување на капацитетите во септември 2013 година изнесува 60,9%, што претставува зголемување во однос на претходниот месец кога изнесуваше 60,7%. Споредено со септември 2012 година, искористеноста на капацитетите е повисока за 2,7п.п.

Во септември 2013 година залихите на суровини и репроматеријали, како и тековните набавки на суровини и репроматеријали, се под и околу нормалата. Оценката за сегашната состојба со залихите на готови производи е понеповолна во споредба со претходниот месец, а поповолна во споредба со септември 2012 година. Во наредниот тримесечен период, според оценката на раководителите, се очекува намалување на просечните набавни цени на инпутите и продажните цени на готовите производи.

Според оценките, најголемо влијание на ограничувањето на обемот на производството во септември 2013 година имаат следните фактори: недоволната странска побарувачка со 25,5%, недоволната домашна побарувачка со 18,6%, недостигот на квалификувана работна сила со 10,6%, неизвесното економско окружување со 10,1%, финансиските проблеми со 9,5%, конкурентниот увоз со 8,1%, нејасните економски закони со 3,2%, недостигот на суровини со 2,9% и недостигот на опрема со 1,7%.

Како ограничувачки фактори во септември 2013 година во однос на август 2013 година, помал број од деловните субјекти ги посочиле: недоволната странска побарувачка, недоволната домашна побарувачка, конкурентниот увоз, финансиските проблеми, недостигот на квалификувана работна сила, недостигот на опрема и неизвесното економско окружување, додека поголем број од деловните субјекти ги посочиле: нејасните економски закони и недостигот на суровини. Кај останатите фактори нема позначајни промени.

Број на работници во индустријата

Бројот на работници во индустријата во септември 2013 година во однос на септември 2012 година забележа зголемување од 1,3%.

Секторската анализа укажува на зголемување на бројот на работници во сите сектори и тоа: Рударство и вадење камен за 8,7%, Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација за 0,9% и Преработувачка индустрија за 0,7%. Во секторот Рударство и вадење камен е регистриран раст на бројот на работниците од 8,7%, како резултат на зголемување на бројот на работниците во гранките Вадење јаглен и лигнит (24,8%) и Вадење руди на метал (2,3%), додека кај гранката Вадење други руди и камен е забележан пад од 6,3%.

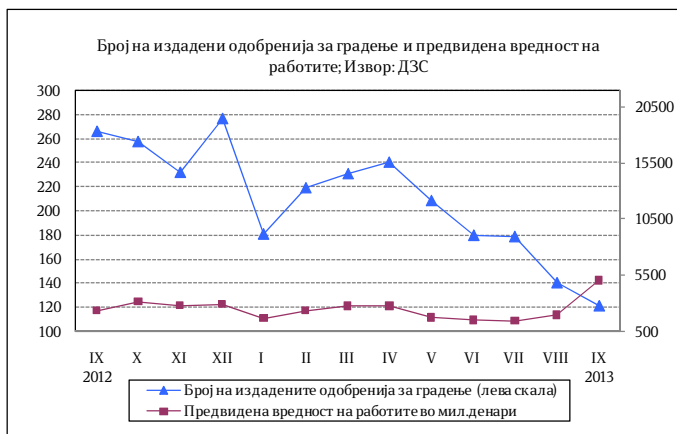
Податоците за бројот на работници во индустријата по наменски групи во септември 2013 година во однос на септември 2012 година покажуваат дека зголемување на бројот на работници има кај групите: Енергија за 6,8%, Трајни производи за широка потрошувачка за 3,8%, Нетрајни производи за широка потрошувачка за 2,0% и Капитални производи за 1,6% додека намалување има кај групата Интермедијарни производи, освен енергија за 2,4%.

Број на издадени одобренија за градење и предвидена вредност на објектите

Во септември 2013 година беа издадени 121 одобрение за градба, што претставува намалување од 54,5% во однос на септември 2012 година. Вкупниот број издадени одобренија за градење во однос на август 2013 година, кога беа издадени 140 одобренија, се намали за 13,6%.

Предвидената вредност на објектите според издадените одобренија за градење во септември изнесува 5.059 милиони денари, што е за 2 пати повеќе во однос на септември 2012 година, односно за 2,5 пати повеќе споредено со претходниот месец.

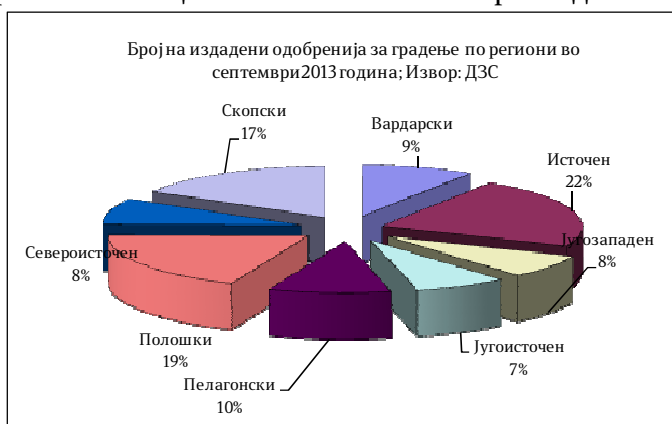
Анализирано по видови објекти, од вкупниот број издадени одобренија за градење, 81 (или 67,0%) е наменето за објекти од високоградба, 9 (или 7,4%) за објекти од нискоградба и 31 (или 25,6%) за објекти за реконструкција.

Анализирано по типови инвеститори, од вкупно 121 објект за кои се издадени одобренија за градба, на 88 (или 72,7%) како инвеститори се јавуваат физички лица, а на 33 објекти (или 27,3%) инвеститори се деловни субјекти.

Во септември 2013 година предвидена е изградба на 502 стана, со вкупна корисна површина од 42.992 м². Бројот на предвидени станови за изградба е зголемен за 5,5% во однос на истиот месец од 2012 година, а во однос на август 2013 година за 2,3 пати.

Анализирано по региони, во септември 2013 година најмногу одобренија за градба се издадени во Источниот регион, вкупно 27, при што 17 одобренија се издадени за инвеститори - физички лица и 10 за инвеститори - деловни субјекти. Најмалку издадени одобренија има во Југозападниот и Југоистичниот регион - по 9, од кои во двата региона по 1 одобрение е издадено на инвеститор - деловен субјект и по 8 одобренија се издадени за инвеститори - физички лица.

Анализирано на кумулативна основа, во периодот јануари-септември 2013 година, најмногу одобренија за градба се издадени во Скопскиот регион, вкупно 469, од кои 337 одобренија се за инвеститори - физички лица, а 132 за инвеститори - деловни

субјекти. Најмалку издадени одобрија има во Североисточниот регион, вкупно 103, од кои 86 одобрија се за инвеститори - физички лица, а 17 се издадени за инвеститори - деловни субјекти.

Инфлација

Годишната стапка на инфлација во септември 2013 година, измерена според Индексот на трошоци на живот, изнесува 1,6%. Просечната стапка на инфлација во периодот јануари - септември 2013 година се зголеми на 3,3%.

На годишна основа, цените во категоријата Исхрана забележаа раст од 2%. Цените во категоријата Домување се намалија за 2,4%, при што цените во поткатегијата Огрев и осветление забележаа намалување од 4%, додека кај поткатегиите Станарина, вода и услуги и Покуќнина беше забележан раст од 0,2% и 1,4%, соодветно. Висок, иако забавен, раст на цените се забележа во категоријата Облека и обувки од 6,1%, додека растот на цените во останатите категории е како што следи: Хигиена и здравје од 5,8%, Тутун и пијалаци од 4,1%, Ресторани и хотели од 3,7% и Административни и финансиски услуги од 0,9%. Намалување на цените е регистрирано во категориите Сообраќајни средства и услуги од 1% и Култура и разонода од 0,1%.

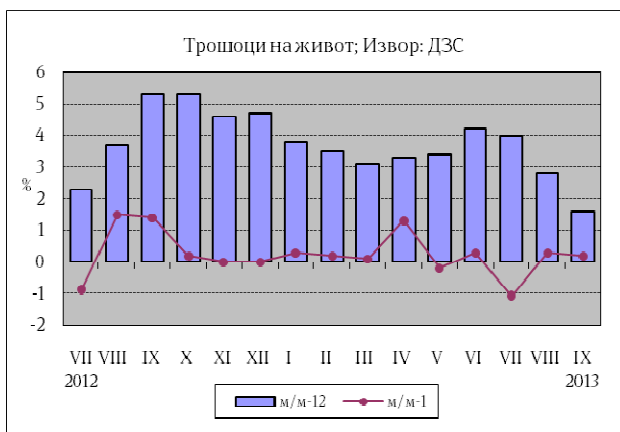
Стапката на инфлација во септември споредено со претходниот месец се зголеми за 0,2%, за разлика од месечниот пад од 0,3% остварен во август 2013 година. Цените во категоријата Исхрана бележат пад од 0,7%, следени од падот во категоријата Ресторани и хотели

од 0,6%. Месечен раст на цените од 1,1% се забележува во категоријата Домување, а во останатите категории растот е како што следи: Хигиена и здравје од 2%, Култура и разонода од 1,6%, Сообраќајни средства и услуги од 0,6%, Облека и обувки од 0,4% и Тутун и пијалаци од 0,3%. Цените во категоријата Административни и финансиски услуги се непроменети.

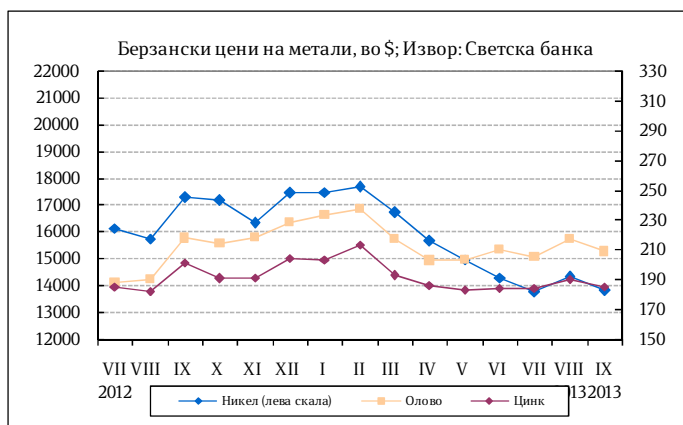
Цените на мало во септември 2013 година во однос на септември 2012 година се повисоки за 0,7%. Споредено со претходниот месец, цените на мало се повисоки за 0,5%. Просечниот раст на цените на мало во првите девет месеци од 2013 година изнесува 1,5%.

Берзански цени

Во септември 2013 година цената на суровата нафта (Brent) на светските берзи забележа раст од 0,5% во однос на претходниот месец и изнесуваше 111,6 долари за барел. Споредено со септември 2012 година, цената на нафтата е пониска за 1,6%. Цената на природниот гас во септември се намали за 6,4% во однос на претходниот месец.

Што се однесува до металните производи, никелот како производ со високо учество во македонскиот извоз, на светските берзи во јули се тргуваше со просечна цена од 13.801 долари за еден метрички тон (\$/мт), што претставува месечен пад на цената од 3,6%. Споредено со

септември 2012 година цената на никелот е пониска за 20,2%. Во септември се забележува месечно намалување на цените на основните метали, со исклучок на калајот, чија цена забележа раст од 5,0%. Оловото забележа највисок пад од 4,1%, алуминиумот пад од 3,1%, цинкот од 2,7% и бакарот од 0,5%. Кај цените на благородните метали, раст забележа среброто од 3,1%, додека пад од 2,6% е забележан кај цената на платината и пад од 0,2% кај цената на златото. Цената на железната руда во септември забележа месечен пад од 1,8%.

Во септември прекина падот на цената на пченицата на светските берзи, и во однос на август е повисока за 0,7%. Цената на пченката во септември забележа месечен пад од 13,1%.

2. Надворешно - трговска размена

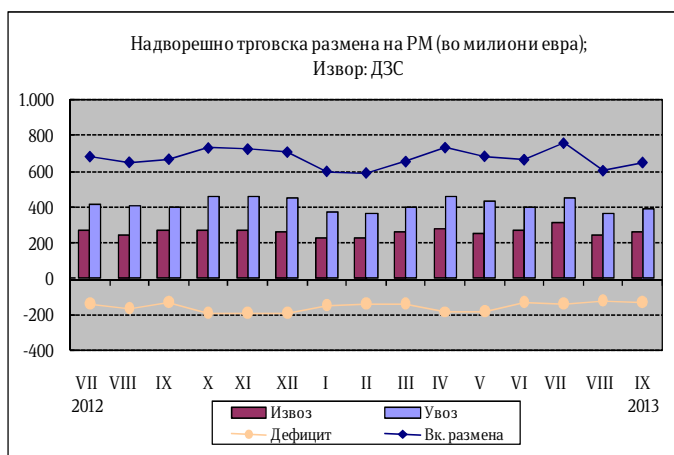
Вкупната надворешно - трговска размена во периодот јануари – септември 2013 година бележи контракција од 0,4% во однос на истиот период од 2012 година.

Извоз

Во периодот јануари - септември 2013 година физичкиот обем на извозот бележи пад од 16,8% во однос на истиот период од 2012 година, а вредноста на извезените стоки изнесува 2.344,2 милиони евра и бележи раст од 1,7% (39,7 милиони евра) во однос на периодот јануари - септември 2012 година.

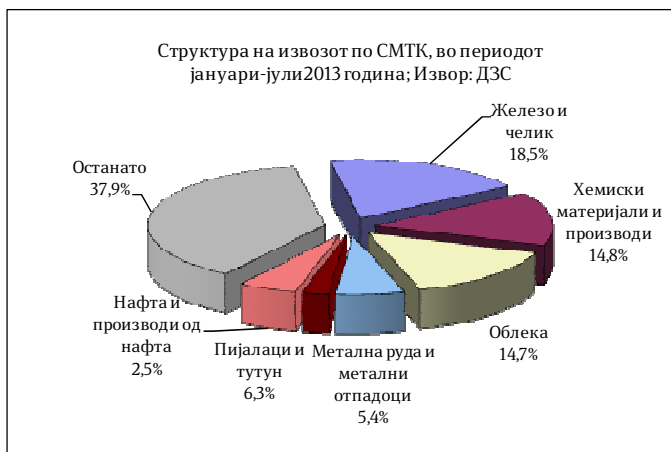
Анализирано на месечно ниво, во септември 2013 година извозот бележи зголемување од 7,7% во однос на претходниот месец.

Сезонски прилагоденото движење на извозот во септември 2013 година бележи месечен пад од 4,0%, што укажува на позитивното влијание на сезонскиот фактор (11,7 п.п.) врз извозот

во овој месец.

Главни групи производи (според СМТК) со најголемо учество во извозот во периодот јануари - септември 2013 година се: железо и челик со 18,5%, облека 14,7%, хемиски материји и производи 14,8%, пијалаци и тутун 6,3%, метална руда и отпадоци од метал 5,4%, и нафта и производи од нафта 2,5%.

Овие шест групи производи сочинуваат 62,1% од вкупниот извоз на државата.

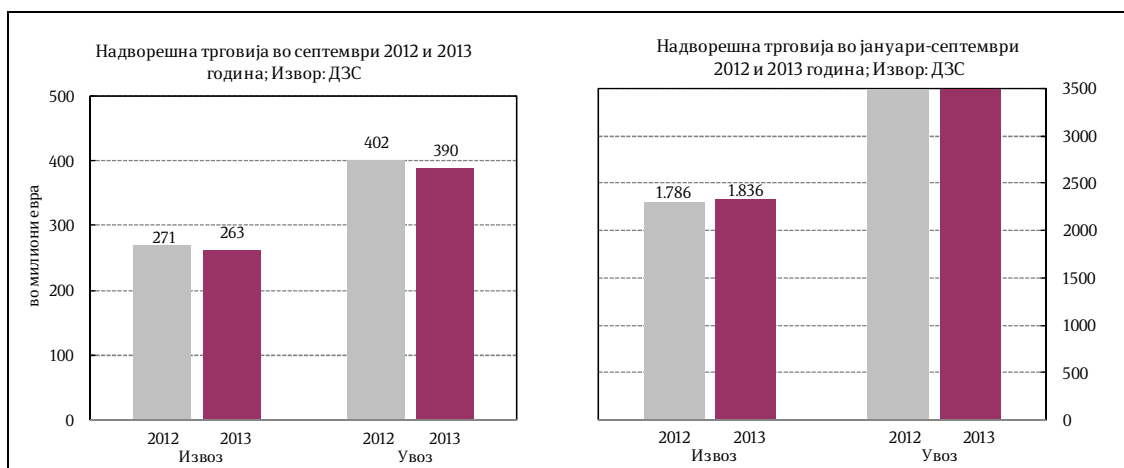
Гледано по економска намена, во периодот јануари - септември 2013 година, најголемо учество во извозот имаат стоките за индустриски набавки (52,6%), потоа следуваат стоките за широка потрошувачка (22,2%), храна и пијалаци (10,8%), производите за инвестиции без транспортна опрема (10,1%), горива и мазива (2,5%) и транспортна опрема (1,8%).

	I-IX 2012	I-IX 2013	Салдо	Стапки во%
.000 T	507,8	433,2	-74,6	-14,7
Мил. ЕУР	506,4	434,3	-72,1	-14,2
Мил.\$	649,1	571,2	-77,9	-12,0

*)Претходни податоци

	I-IX 2012	I-IX 2013	Салдо	Стапки во%
.000 T	364,3	425,1	60,8	16,7
Мил. ЕУР	215,1	210,1	-4,9	-2,3
Мил.\$	275,1	276,8	1,7	0,6

*)Претходни податоци

Анализирано по тарифи, најзастапени производи во извозот се: катализатори на подлога со благороден метал или со соединенија на благородни метали како активна материја; фероникел; машини и апарати за филтрирање или пречистување други гасови со каталитичка постапка; тутун, суров и непреработен; машки кошули од памук; табли, плочи, пултови, маси, ормани и друго; плоснато валани производи од железо или нелегиран челик со ширина 600 мм или поголема, платинирани или превлечени; руди на олово и

концентрати; руди на бакар и концентрати; феросилициум; лекови приготвени во одмерени дози; и друго.

Увоз

Увезените количини стоки во периодот јануари - септември 2013 година се намалени за 11,7% во однос на периодот јануари - септември претходната година, а нивната вредност изнесува 3.632,3 милиони евра, што претставува намалување за 1,7% (61,4 милиони евра) во однос на истиот период од 2012 година.

Анализирано на месечно ниво, во септември 2013 година увозот бележи раст од 7,3% во однос на претходниот месец.

Сезонски прилагоденото движење на увозот во септември 2013 година бележи месечен раст од 15,0%, што укажува на негативното влијание на сезонскиот фактор (7,7 п.п.) врз увозот во овој месец.

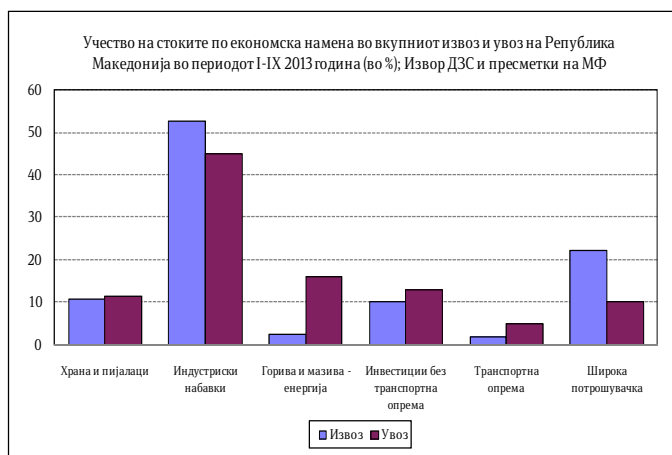
Извоз на нафта и производи од нафта*)					Увоз на нафта и производи од нафта*)				
	I-IX 2012	I-IX 2013	Салдо	Стапки во%		I-IX 2012	I-IX 2013	Салдо	Стапки во%
.000 Т	173,2	112,3	-60,9	-35,2	.000 Т	708,5	685,5	-22,9	-3,2
Мил. ЕУР	120,4	57,4	-63,0	-52,3	Мил. ЕУР	533,6	415,9	-117,7	-22,1
Мил. \$	154,8	75,6	-79,2	-51,2	Мил. \$	684,2	547,1	-137,1	-20,0

*)Претходни податоци

*)Претходни податоци

Најголем дел од увозот на стоки (според групи на СМТК) во периодот јануари - септември 2013 година, покрај нафтата отпаѓа на обоени метали; предиво, ткаенини и текстилни производи; железо и челик; друмски возила; електрични машини, апарати и делови; индустриски машини и делови; и друго.

Гледано по економска намена, во периодот јануари - септември 2013 година најголемо учество во увозот имаат: стоките за индустриски набавки (45,0%), потоа следуваат горива и мазива (15,9%), производите за инвестиции без транспортна опрема (12,8%), храна и пијалаци (11,2%), стоките за широка потрошувачка (10,1%) и транспортна опрема (4,8%).

Најзастапени производи во структурата на увозот по тарифи се: гасни масла за други намени со содржина на сулфур што не надминува 0,001% по маса; платина, необработена или во прав; електрична енергија; палاديум; необработен или во прав; руди на никел и концентрати; моторен бензин со октански број (РОН) од 95 или поголем, но помал од 98; топло валани со дебелина помала од 3 мм; премачкувачки средства (бои и лакови); масла за

ложење; лекови приготвени во одмерени дози; нафтени гасови и други гасовити јагленоводороди; нафта сурова; и слично.

Извоз на хемиски производи*)					Увоз на хемиски производи*)				
	I-IX 2012	I-IX 2013	Салдо	Стапки во%		I-IX 2012	I-IX 2013	Салдо	Стапки во%
.000 T	19,2	5,3	-13,9	-72,4	.000 T	17,3	23,4	6,1	35,3
Мил. ЕУР	279,0	346,6	67,6	24,2	Мил. ЕУР	51,4	56,8	5,4	10,5
Мил.\$	358,5	456,4	97,8	27,3	Мил.\$	66,1	74,7	8,6	12,9

*)Претходни податоци

*)Претходни податоци

Салдо на трговска размена

Во периодот јануари – септември 2013 година трговскиот дефицит се стесни за 101,2 милиони евра или 7,3% во однос на истиот период минатата година.

Доколку салдото на извозот и увозот на стоки го анализираме по економска намена, стеснувањето на дефицитот е резултат на комбиниран ефект од: стеснувањето на негативното салдо во размената со горива и мазива, транспортна опрема, храна и пијалаци и стоките за широка потрошувачка, додека во спротивна насока дејствуваше проширеното негативно салдо во размената со стоките за индустриски набавки и стоките за инвестиции без транспортна опрема.

Значајно е да се напомене дека од јануари 2013 година се применува ревидирана економска групација на земјите подготвена според Геономенклатурата на ЕУ - Номенклатура на земји и територии за статистика на стоковна размена на Унијата и статистика на стоковна размена помеѓу земјите - членки на Унијата.

Анализирано според економските групации на земјите, во периодот јануари - септември 2013 година споредено со истиот период од 2012 година, извозот бележи раст кај групациите: ЕУ 28, ЕФТА и Заедница на независни држави, додека пад има кај групациите: Организација на земјите - извознички на нафта и нафтени деривати, Западен Балкан, Северноамериканска зона на слободна трговија и Организација за економска соработка на земји од Азиско - пацифичкиот регион. Извозот во ЕУ бележи раст од 17,0% на годишно ниво, додека кај земјите од Западен Балкан истиот бележи пад од 13,6%.

Во периодот јануари – септември 2013 година, надворешно-трговската размена на Република Македонија со Европската унија (ЕУ 28) во однос на истиот период од претходната година се зголемила за 8,5%, при што учеството на размената со оваа интеграција во вкупната надворешно-трговска размена бележи позитивно поместување од 3,8 п.п. и изнесува 66,3%. Извозот на стоки со Европската унија (ЕУ 28) во вкупниот извоз на Република Македонија учествува со 72,8%, а увозот со 62,0%.

Во периодот јануари – септември 2013 година, 79,5% од трговскиот дефицит на земјата е остварен во размената со Велика Британија, Грција, Кина, Србија и Турција, а потоа следуваат: Русија, Италија, Словенија, САД, Австрија, Швајцарија и други. Суфицит е остварен во размената со Германија, Косово и Босна и Херцеговина.

Валутна структура

Гледано по валутна структура, 73,4% од трговската размена во периодот јануари - септември 2013 година е реализирана во евра, што во однос на периодот јануари - септември 2012 година претставува зголемување од 3,3 п.п.. На страната на извозот и увозот, еврото е застапено со 83,2% и 67,1%, соодветно, при што застапеноста на еврото во извозот е зголемена за 4,1 п.п., додека кај увозот е зголемена за 2,5 п.п во однос на периодот јануари - септември 2012 година.

Надворешно трговска размена на Република Македонија (по валути); пресметки на МФ												
увоз	I-IX 2012					I-IX 2013					апсолутна промена во валутна вредност	релативна промена во валутна вредност (во%)
валута	колич. 000 т	увоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	увоз во денари	структ. во%	колич. 000 т	увоз во валута	просечен курс на денарот во однос на валутите	увоз во денари	структ. во%		
ЕУР	2.189,5	2.385.551.496	61,5031	146.718.812.218	64,6	2.248,3	2.441.542.712	61,5009	150.157.074.173	67,1	55.991.216	2,3
УСД	2.460,0	1.244.441.036	47,8767	59.579.730.140	26,2	1.853,2	1.035.600.641	46,1178	47.759.623.230	21,3	-208.840.395	-16,8
ГБП	2,0	246.938.821	77,0299	19.021.672.703	8,4	2,3	315.464.823	72,9867	23.024.736.388	10,3	68.526.002	27,8
ЕУР+УСД+ГБП	4.651,5			225.320.215.061	90,8	4.103,8			220.941.433.791	98,7		
вк извоз:	4.658,2			227.168.396.581	100,0	4.111,4			223.762.548.941	100,0		-1,5

Извор: Државен завод за статистика и НБРМ

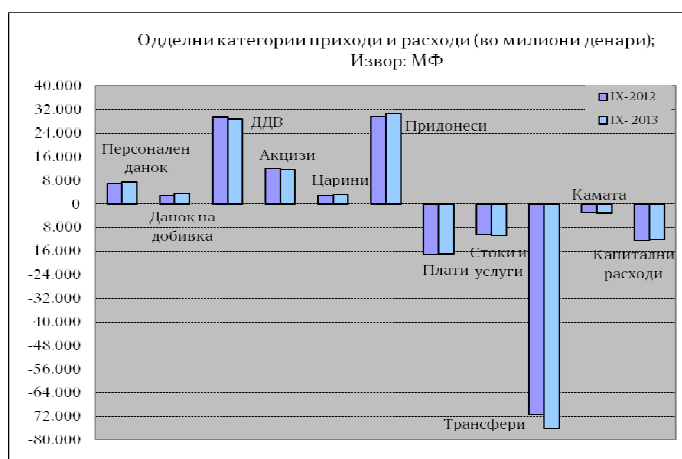
3. Фискален сектор

Буџетски приходи

Во периодот јануари- септември 2013 година вкупните приходи на Буџетот изнесуваа 103.012 милиони денари, односно 21,1% од БДП, што претставува поголемо остварување за 0,6% во однос на истиот период од 2012 година.

Даночните приходи за првите девет месеци се реализирани во износ од 56.716 милиони денари, односно 11,6% од БДП и во однос на истиот период од 2012 година забележаа намалување од 0,2%.

Данокот на додадена вредност е остварен во износ од 28.630 милиони денари, при што учеството на ДДВ во вкупните даночни приходи во овој период е доминантно и изнесува 50,5%. Акцизите се остварени во износ од 11.644 милиони денари (учество од 20,5% во даночните приходи). Така, од овие два данока се остварени приходи од 40.274 милиони денари, односно повеќе од 2/3 или 71,0% од вкупните даночни приходи (8,3% од БДП). Притоа, ДДВ е наплатен во бруто износ од 43.015 милиони денари, од кои на даночните обврзници им е извршен поврат во износ од 14.385 милиони денари. Бруто наплатата е пониска за 1,3%, додека повратот по основ на ДДВ е повисок за 1,3% споредено со истиот период од 2012 година.

Во структурата на ДДВ најголемо е учеството на ДДВ при увоз кој забележува пад од 6,9%, додека ДДВ од прометот во земјата забележува раст од 10,6%, учеството на ДДВ донациите е незначително и забележува поголемо остварување за 73,6%. Набљудувано по одделни категории даноци, приходите од персоналниот данок се остварени во износ од 7.336 милиони денари што е зголемување за 5,8% на годишна основа, при што речиси $\frac{3}{4}$, односно 72,0% од персоналниот данок претставува приходот од данокот на плати и други лични примања, 8,8% приходи од капитал итн.. Споредено со истиот период од 2012 година, приходите од данокот од добивка во износ од 3.572 милиони денари забележаа раст од 21,6%, што е резултат пред сè на данокот наплатен по основ на исплатени дивиденди и други распределби од добивката и на приходите на пресметаната камата на данокот на добивка и приходите од доплати по Даночен биланс. Истовремено беше забележан пад на приходите од платени аконтации, од годишен данок на вкупен приход и од задржан данок на приходи платени на странски правни лица. Приходите од ДДВ забележаа пад од 2,5% (што е за 0,9 п.п. помалку од намалувањето за претходниот осуммесечен период), додека акцизите забележаа пад, односно помало остварување за 4,3% (што е за 0,9 п.п. помалку од претходниот кумулатив). Приходите од царината изнесуваа 3.141 милиони денари и забележаа зголемување од 5,7%. Приходите од други даноци со остварен износ од 2.393 милиони денари забележаа пад од 2,4%.

Неданочните приходи беа остварени во износ од 9.215 милиони денари во однос на истиот период од 2012 година и забележаа пад од 3,5% (во овие приходи се приходите од профит од јавни институции, административни такси и глоби и др.).

Капиталните приходи реализирани по основ на продажба на градежно земјиште, станови и дивиденди, се остварија во износ од 3.053 милиони денари што претставува намалување од 24,9% во однос на истиот период од претходната година (од вкупните средства 71,7% или 2.185 милиони денари се приходи од исплатата на дивидендата од АД Македонски телеком).

Социјалните придонеси од плата се остварени во износ од 30.826 милиони денари (учество од 6,3 % од БДП), што е за 3,6% повеќе споредено со истиот период од 2012 година, при што зголемување на наплатата се забележува кај придонесите за пензиско и инвалидско осигурување од 3,3%, кај придонесите за вработување од 3,1%, додека придонесите за здравствено осигурување забележаа зголемување од 4,4%.

Буџетски расходи

Вкупните расходи на Буџетот во периодот јануари- септември 2013 година изнесуваа 118.802 милиони денари, односно 24,4% од БДП, што е за 3,9% повеќе во однос на 2012 година.

Во структурата на реализираните вкупни расходи, тековните расходи во износ од 106.817 милиони денари учествуваа со 89,9% (со учество од 21,9% во БДП) и се зголемени за 4,7% во однос на истиот период од 2012 година.

Доминантно учество во тековните расходни ставки имаат трансферите кои изнесуваат 75.947 милиони денари (15,6% од БДП), а втори по големина се платите и надоместоците со 16.901 милиони денари. Во вкупните расходи на Буџетот, структурното учество на расходите за плати и надоместоци изнесува 14,2% и во однос на 2012 година се намалени за 0,8%.

Расходите за стоки и услуги изнесуваат 10.796 милиони денари и споредено со истиот период од 2012 година се зголемени за 3,7%.

Трансферите забележаат зголемување од 5,9% споредено со истиот период од 2012 година и истите учествуваат со 63,9% во вкупните расходи. Социјалните трансфери изнесуваат 55.256 милиони денари, забележаат раст од 6,7% и учествуваат со 46,5% во вкупните расходи. Трансферите кон Фондот за пензиско и инвалидско осигурување зафаќаат најголем дел од социјалните трансфери, со износ од 33.540 милиони денари, што е зголемување од 9,7% споредено со истиот период од 2012 година и претставуваат 28,2% од вкупните расходи. Учесството на категоријата други трансфери, кои ги вклучуваат трансферите кон единиците на локалната самоуправа, во вкупните расходи изнесува 16,8%, односно забележаат зголемување од 4,3%, споредено со истиот период од 2012 година. Блок дотациите кон единиците за локална самоуправа во износ од 10.322 милиони денари беа реализирани за 0,5% повеќе во однос на деветте месеци од претходната година. Субвенциите и трансферите беа остварени за 8,1% повеќе.

Каматите се реализирани во износ од 3.173 милиони денари, што е за 8,5% повеќе во споредба со истиот период од 2012 година. Ваквото зголемување најмногу се должи на исплатата на доспеаните обврски за камати од домашно задолжување. Трошоците за камати од домашно задолжување беа зголемени за 34,0%, додека за странство беа намалени за 2,5%.

Во анализираниот период, средствата за капиталните расходи беа реализирани во износ од 11.985 милиони денари со структурно учество од 10,1% во вкупните расходи и ниво од 2,5% од БДП.

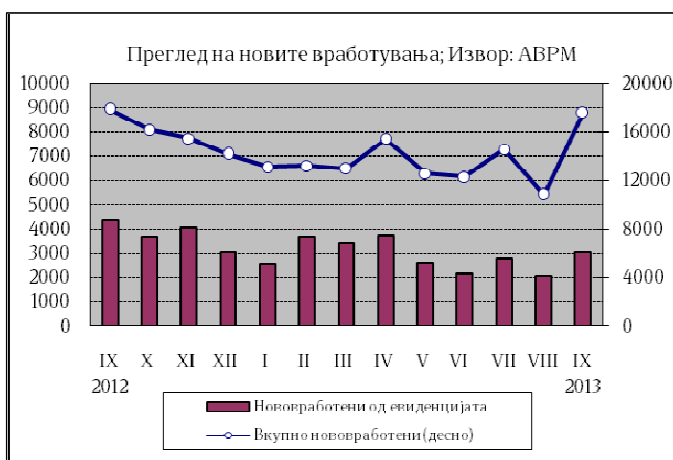
Буџетско салдо

Во првите девет месеци од 2013 година во Буџетот на Република Македонија е остварен дефицит од 15.790 милиони денари, што претставува 3,2% од БДП, додека дефицитот на Централниот буџет изнесува 13.518 милиони денари и претставува 2,8% од БДП.

4. Социјален сектор

Број на нововработени и регистрирани невработени лица во АВРМ¹

Во периодот јануари-септември 2013 година во Агенцијата за вработување на Република Македонија регистрирани се вкупно 122.731 нови засновани работни односи. Од вкупниот број нововработени, 45,4% се вработени на неопределено време, додека останатиот дел се вработени на

определено време и за вршење сезонски работи. Споредено со истиот период од 2012 година, бројот на засновани нови работни односи е помал за 17,7%.

Во текот на септември засновани се 17.615 нови работни односи, од кои 17,3% се од евиденцијата на невработени. Одливот на лица од Регистарот на Агенцијата за вработување на Република Македонија во септември изнесува 7.371, од кои 40,6% претставуваат нови засновани работни односи. Во септември во Агенцијата е регистриран прилив од 5.677 лица, од кои 48,8% се лица на кои им престанал работниот однос. Така, во септември 2013 година бројот на регистрирани невработени лица изнесува 92.799, а бројот на други невработени лица е 130.094.

Најголем дел од невработените, односно 73,4% се од урбани средини (градско население), а 56,2% се мажи. Анализирани според степенот на образование, поголемиот дел, односно 44,1% од невработените, се без образование, со основно образование или со непотполно средно образование, 35,1% се со завршено средно образование, додека 20,8% имаат вишо или повисоко ниво на образование. Гледано според возрасни групи, најголемиот дел или 52,0% од невработените припаѓаат на возрасната група 25-49 години. Според времето на чекање на вработување, 48,6% од невработените лица чекаат вработување од 1 до 7 години, додека 19,3% чекаат 8 и повеќе години.

¹ Со изменувањето и дополнување на Законот за вработување и осигурување во случај на невработеност (Службен весник на Република Македонија бр. 114/2012) извршени се измени и во делот на евиденцијата на невработените лица. Со овој Закон утврден е основ за воспоставување и водење две евиденции и тоа евиденција на невработени лица и евиденција на други лица кои се пријавуваат во Агенцијата за вработување.

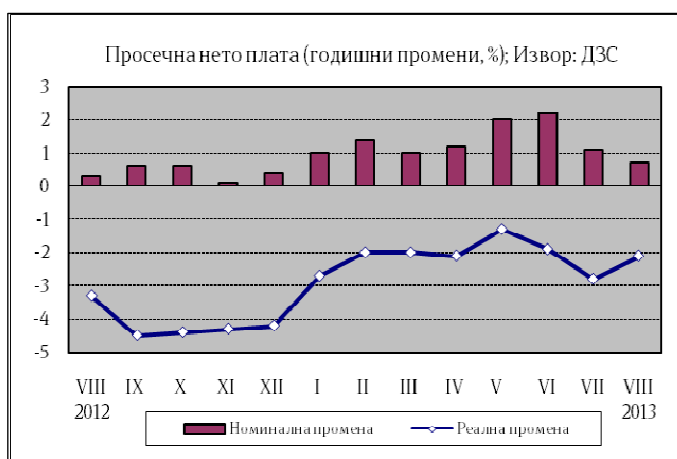
Плати

Согласно објавените податоци на Државниот завод за статистика, просечната месечна исплатена бруто плата по вработен во август 2013 година изнесува 30.957 денари, додека просечната месечна исплатена нето плата изнесува 21.108 денари.

На месечна основа, во август 2013 година просечните бруто и нето плата бележат номинален раст од 0,5%, а реално истите се повисока за 0,2%.

Во август 2013 година во однос на август 2012 година, просечната бруто плата бележи номинален раст од 0,7%, додека реално истата е пониска за 2,0%. Просечната нето плата номинално е повисока за 0,7%, додека на реална основа истата бележи пад од 2,1%.

Кумулативно, во периодот јануари-август 2013 година во однос на истиот период од минатата година просечните бруто и нето плата бележат номинален раст од 1,3%, додека реално истите се пониски за 2,1%.

Највисок раст на просечната месечна бруто и нето плата по вработен во август 2013 година во однос на август 2012 година е забележан во дејностите Транспорт и складирање (6,7% бруто плата и 7,0% нето плата), Други услужни дејности (6,6% бруто плата и 6,7% нето плата) и Рударство и вадење на камен (6,6% бруто плата и 5,6% нето плата).

Зголемување на просечната месечна бруто и нето плата по вработен во август 2013 година во однос на јули 2013 година е забележан во дејностите Снабдување со вода, отстранување на отпадни води, управување со отпад и дејности за санација на околината (4,9% бруто плата и 4,7% нето плата) и Снабдување со електрична енергија, гас, пареа и климатизација (4,4% бруто плата и 3,8% нето плата).

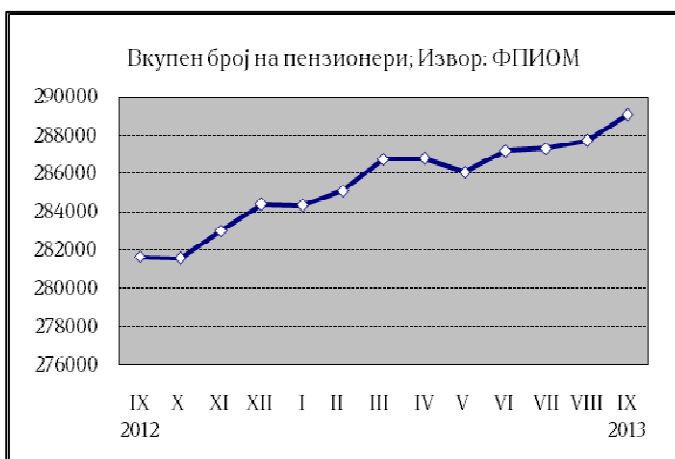
Процентот на вработени кои не примиле плата во август 2013 година изнесува 1,5% и е понизок за 1,0 п.п. во однос на истиот месец од претходната година, а идентичен во однос на јули 2013 година.

Пензии

Во септември 2013 година во Фондот за пензиско и инвалидско осигурување евидентирани се 289.055 пензионери, што претставува зголемување од 2,6% во однос на истиот месец од 2012 година. Во однос на август 2013 година бројот на корисници на пензија е поголем за 1.349 лица. Од вкупниот број пензионери, 57,9% се корисници на старосна пензија, 26,6% на семејна пензија и 15,5% на инвалидска пензија.

За исплата на пензии во септември 2013 година потрошени се 3.360,55 милиони денари, што претставува 53,6% од вкупните социјални трансфери².

Просечната пензија во септември 2013 година изнесува 11.809 денари, што на годишно ниво претставува зголемување од 5,6%. Соодносот на просечната пензија со просечната исплатена плата во август 2013 година (последни расположливи податоци) изнесува 54,7%.

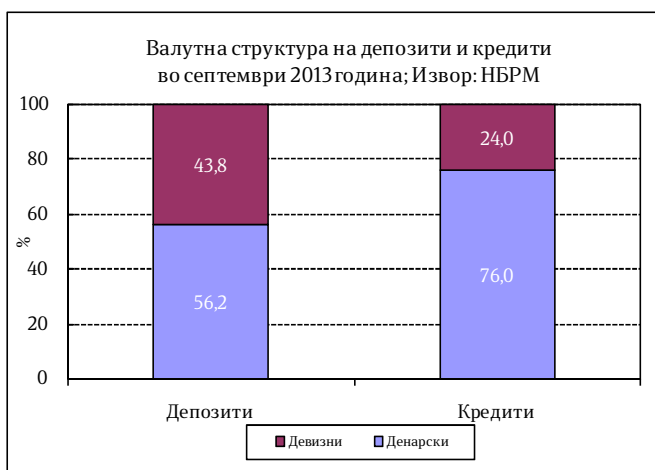
5. Монетарен сектор

Примарни пари

Во септември 2013 година примарните пари³ забележаа пад од 1,2% на годишно ниво (раст од 0,6% минатиот месец), како резултат на падот на вкупните ликвидни средства на банките од 7,1%, додека готовите пари во оптек бележат раст од 6,8%.

На месечна основа, примарните пари забележаа пад од 2,3%, како резултат на падот на готовите пари во оптек од 3,1%. Вкупната ликвидност на банките се намали за 1,5%.

Во септември 2013 година, Народна банка на Република Македонија, во услови на стабилни движења, а имајќи ги предвид и очекуваните ефекти од спроведеното монетарно олабавување реши каматната стапка на благајничките записи да се задржи на нивото од 3,25%.

²

Категоријата социјални трансфери ги опфаќа пензиите, паричниот надоместок во случај на невработеност, социјалната помош и расходите за здравствена заштита.

³

Примарните пари се пресметани како збир од готовите пари во оптек (вклучително и готовината во благајна), задолжителната резерва во денари и во девизи и вишокот ликвидни средства над обврската за задолжителна резерва (во денари).

Депозитен потенцијал

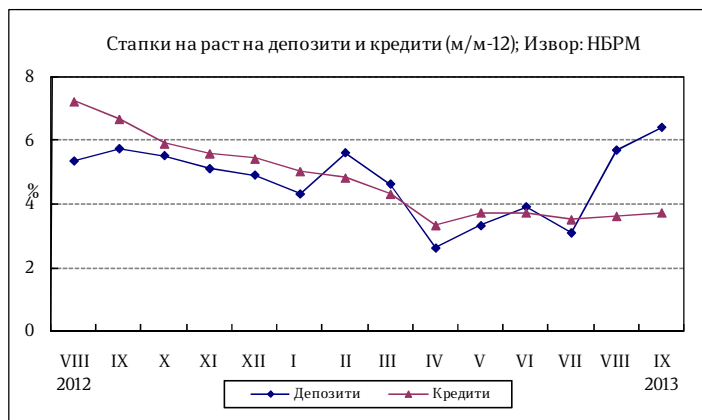
Вкупниот депозитен потенцијал на банките⁴ во септември 2013 година се зголеми за 0,4% на месечна основа, како резултат на порастот на депозитите на приватните претпријатија од 0,1% и депозитите на домаќинствата од 0,3%. Од аспект на валутата, раст од 1,3% бележат депозитите во домашна валута, додека депозитите во странска валута забележаа пад од 0,7%.

На годишна основа, вкупните депозити во септември 2013 година остварија засилен раст од 6,4%, наспроти растот од 5,7% во август 2013 година. Од аспект на секторот, депозитите на домаќинствата бележат засилен раст од 6,6%, додека депозитите на претпријатијата регистрираа годишен раст од 4,1% (наспроти растот од 1,4% во август).

Од аспект на валутата, во септември 2013 година се забележува раст од 10,6% на депозитите во домашна валута, додека депозитите во странска валута бележат раст од 1,5%. Според рочноста, долгорочните депозити бележат раст од 29,0%, а краткорочните се намалија за 2,6%.

Кредити на банките

Во септември 2013 година вкупните кредити на банките кон приватниот сектор на месечна основа забележаа раст од 0,3%, во услови на раст на кредитите кон домаќинствата од 0,8% и пад на кредитите кон приватните претпријатија од 0,1%. Од аспект на валутната структура, денарските кредити забележаа раст од 0,6%, додека кредитите во странска валута се намалија за 0,8%.

На годишна основа, растот на вкупните кредити во септември изнесуваше 3,7%. Според валутата, новото кредитирање е целосно во домашна валута. Имено, кредитите во домашна валута се зголемија за 5,6%, додека оние во странска валута бележат пад од 2,0%. Анализирани според секторот, кредитите кон претпријатијата регистрираа раст од 0,4%, додека кредитите на домаќинствата се зголемија за 8,1%. Од аспект на рочноста, пак, долгорочните кредити бележат годишен раст од 4,5%, додека краткорочните кредити се пониски за 1,6%.

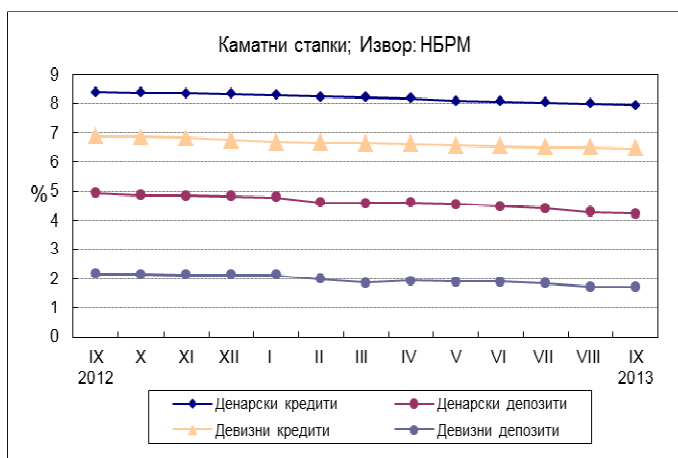
⁴

Почнувајќи од јануари 2009 година депозитите вклучуваат пресметана камата.

Каматни стапки на депозитни банки

Во септември 2013 година, вкупната каматна стапка на кредитите изнесува 7,5% и е за 0,1 п.п пониска од минатиот месец. Во однос на истиот месец од 2012 година, таа е пониска за 0,4 п.п.. Каматната стапка на денарските кредити е непроменета и изнесува 8%, а исто така и каматната стапка на девизните кредити која изнесува 6,5%.

Вкупната каматна стапка на депозитите на месечно ниво е непроменета и изнесува 2,9%, во услови на непроменети каматни стапки на денарските и девизните депозити кои изнесуваат 4,3% и 1,7%, соодветно.

Девизни резерви

Бруто девизните резерви на крајот на септември 2013 година изнесуваа 2.064,8 милиони евра и во однос на претходниот месец се пониски за 19,7 милиони евра, додека во однос на септември 2012 година се пониски за 38,8 милиони евра.

Министерство за финансии

Сектор за макроекономска политика

www.finance.gov.mk

Извештајот го подготвија:

Ана Николова

Ангела Васовска

Анета Дудеска

Бојана Илиевска

Ѓоко Ѓорѓески

Копринка Сапунова

Неџати Куртиши

Контролирал: Д-р Сања Киковска - Георгиевска

Одобрил: Јордан Трајковски

Скопје, ноември 2013 година